СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 248. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 24 жовтня 1931. — VOL. XXXIX. No. 247. Jersey City, N. J., Saturday, October 24, 1931. THREE CENTS.

ЗАПОВІДАЮТЬ УСПІХИ З ВІДВІДИН ЛЯВАЛЯ

ФРАНЦУСЬКИЙ ПРЕМІЄР ПОВОДИТЬСЯ ТАК ВВІЧЛИВО, ЩО ПАНУЄ ПЕРЕКОНАННЯ, ЩО ЙОГО ПРИЇЗД ЗАТІСНИТЬ ФРАНЦУСЬКО-АМЕРИКАНСЬКЕ ЗБЛИЖЕННЯ.

Ляваль хоче „подружити" франк з доляром.

ВАШИНГТОН. — Пієр Ляваль, премієр Франції, зазнавши теплого й парадного привитання в Ню Йорку, прибув до Вашингтону, щоби зазнати ще теплішого приняття.

Його усміх улекшив розвязання ріжних товариських чи там дипльоматичних формальностей. Навязалися відразу сердечні відносини. Але поза сердечністю ломлять собі далі голови, що буде властиво темою розговорів між президентом Гувером і Лявалем.

Обидва застерігаються, що не мають ніякої особливої програми. Ляваль хоче вести сам розмови і то на такий лад, як це було підчас його візити в Німеччині. Кожда сторона, вислухавши аргументів другої, може потім порадитися зі своїми знавцями, а опісля дати відповідь.

На честь Лявалю дано вже в Білім Домі величаве приняття, яке було замітне тим, що не було на нім ні одної жінки. Підчас приняття не було нагоди говорити про державні справи.

Ляваль застерігся перед журналістами, щоби не поширювали ріжних поголосок, та зазначив, що з розмов, які він вестиме з президентом, не буде ніяких „протоколів", бо нема „програми". Найбільше ходить Лявалеви о те, щоби полагодити фінансові справи, які дотикають Францію і Злучені Держави. Французький франк і доляр, каже Ляваль, є тепер найсильнішою і найтвердшою валютою, тому треба їх „одружити", себто стабілізувати.

Секретар Стимсон заповів, що „небо є границею", коли ходить о предмет нарад між вашингтонським урядом і премієром Лявалем. Президентови Гуверови буде ходити о забезпечення успіху конференції в справі роззброєння, яка радитиме з весною в Женеві, а яка загрожена зприводу военних подій у Манджурії.

Говоритимуть теж про репарації й военні довги, а далі навіть про ревізію Версальського договору.

Кажуть, що Ляваль хоче довести до зближення між Францією і Злученими Державами, так, як довів до зближення з Німеччиною, з тим одначе, що зближення з Америкою буде тісніше, бо Франція хотілаб, щоби Злучені Держави зобовязалися виступити в її обороні, коли на неї нападуть.

ТАКИ НАЛОЖАТЬ НОВІ ПОДАТКИ.

ВАШИНГТОН. —— Спершу запевняли з уряду, що не буде ніяких нових податків. Але тепер чимраз частіше підносяться голоси, що буджетовий дефіцит, який уже тепер доходить до $600,000,000, готов дійти до $2,000,000,000. А тим самим треба буде накладати нові податки, щоби його покрити. Кажуть, що податки будуть наложені на люксусові й півлюксусові артикули. Між іншим надіються нового оподаткування автомобілів, радія і сірників. Хочуть ще оподаткувати тютюн, але проти цього є завеликий протест, бо кажуть, що він і без того вже високо оподаткований.

ЛИНДБЕРГИ ПОВЕРНУЛИ.

РАК СПРІНҐС (Вайоміг). — Чарлз Линдберг і його жінка, котрі вибралися були в дорогу довкола світа, перервали подорож у Китаю зприводу смерти тестя, зглядно батька, сенатора Мора і повернулись до Злучених Держав. Висівши з корабля, вони наняли літак і ним вертаються через американський континент.

ВИКРАЛИ ЖЕМЧУГИ З КАБІНИ.

НЮ ЙОРК. — Детективи шукають даремно злодіїв, котрі викрали на океані з корабельної кабіни на „Іль де Франс" жемчуги, вартости $50,000, які були власністю Реймонда Андертона і його жінки.

ПРОПАВ СЛІД ПО ВБИВНИЦІ.

ЛОС ЕНДЖЕЛЕС. — Д-р В. С. Джод закликає у часописах свою жінку, Миссис Вінні Рут Джод, щоби віддала себе в руки поліції й відповіла перед судом за вбивство своїх двох приятельок, яких тіла запакувала до скрині й везла з міста Фінікс, Арізона, до Лос Енджелес.

Досі не знайдено місця побуту вбивниці.

„КЛІКА ВЕЛИКОЇ МАРИНАРКИ" ОКЛЕВЕЧУЄ.

ВАШИНГТОН. — Конгресмен Вуд накинувся на „дешевих" політиків і офіцирів, котрі видумують ріжні брехні, щоби баламутити загал і змусити його до протестів проти наміченого президентом зменшення видатків на фльоту. Вуд каже, що це все робить відома у Вашинґтоні „кліка великої маринарки".

ФЕРШАЛКИ ЗА СВІТОВИЙ МИР.

НЮ ЙОРК. — Від імени 15,000 нюйорських фершалок (норзок) вислано до президента Гувера телеграму, в якій домагаються поробленя з боку уряду всіх можливих кроків, щоби Женевська конференція в справі роззброєння дійсно вдалася.

254 ФАРМЕРІВ ПЕРЕНЕСЛИСЯ НА ПІВНІЧ.

Дотепер 254 фармерських родин перенеслися з сухих околиць в полудневій Алберті до північної части провінції. Геревіз залізницями відбувся безплатно.

ЗАРОДИЛА КАРТОПЛЯ.

Сьогорічний збір кортоплів в Алберті дасть 3,750,000 бушлів, а пересічна видатність з акра виносить 188 бушлів. Ціна низька, бо в Едмонтоні платять по 20 ц. за бушель.

КРІВАВІ ЗАВОРУШЕННЯ НА УКРАЇНІ.

В шістьох селах калинівського району на Україні вибухли селянські заворушення. Товпа селян, допроваджена до крайности большевицькими зарядженнями, замордувала кільканацятьох комуністів і спалила три рільні комуни враз зі стиртами збіжа, призначеного на вивіз за границю. Наце уряд вислав сильний відділ війська, яке по довгій боротьбі опанувало терен, при чому два села зрівнано з землею гарматним огнем.

ПРИСУД НА БОЛЬШЕВИКІВ.

В Кіркленд, Онт. засуджено три особи по чотири місяці, а шість осіб по два місяці важкої тюрми за бійку підчас большевицьких безпорядків. Між засудженими стрічаемо кількох із „славянськими" іменами.

ПЕРСЬКІ ЖІНКИ ПОХОРОНИЛИ ВІДЗНАКУ СВОГО НЕВІЛЬНИЧОГО СТАНУ.

В Персії зніс недавно уряд невільництво жінок. На знак неволі перські жінки носили довгий чорний плащ з заводом. А тепер, коли нарівні з мущинами дістали однакові права, справили величавий похорон свому плащеві. В місті Тегеран зійшлося їх кілька соток, самі викопали серед площі гріб і серед радісних співів закопали в нім плащ, а наверх поставили такий напис: „Тут спочиває відзнака поневоленої перської жінки! Хай прокляття спаде на неї!"

СТРІЧА ПОДОРОЖНИХ З ЦІЛОЮ АРМІЄЮ МИШЕЙ.

Недавно вибралася була більша група Американців на лови диких звірів до Манджурії. Щоб викрити місце, де вилягаються й ховаються азійські тигри, розіслано на всі сторони розвідчиків. Між іншими вислано чотирох місцевих селян в напрямі пустині Ґобі. Біля місцевости Аршан вони натинулися на величезні маси мишей, що мандрували масою з Монголії в сторону гір Гінгана. Збита лава мишей займала поверхню, широку 40 кільометрів і довгу 50 кільометрів. Все, що лежало на дорозі, миши вїли і знищили до тла. Чотири розвідчики пережили страшні години. Мусіли довго боротись ріжними способами, доки не видісталися з тої непроглядної громади мишей.

АРЕШТУВАННЯ.

Команда поліції в Сколім надоносе, що в тамошніх лісах скриваєтьєя якийсь чоловік, уладила погоню біля Лавочного. Арештувалй Степана Дяна, якому закидують принадежність до УВО та кольпортажу „Сурми". Арештованого відставили до Стрия.

УКРАЇНСЬКА ПРОГРАМА НА РАДІО.

В суботу, дня 24, с. м., в годині 7.35 вечером, зі стації WNYC відбудеться українська програма. Грати буде український ансамбль під управою Михайла Вдовяка.

УКРАЇНСЬКА ПРОГРАМА НА РАДІО.

В неділю, дня 25 с. м., в годині 8.30 рано буде українська діточа програма на радіо зі стації WLBX 1500 кс. в Лонг Айленд Сіті, давана українським підприємством „Сурма" в Ню Йорку.

МОРСЬКА ФИЛЯ ПІРВАЛА 1,000 ЛЮДЕЙ.

Коло міста Лос Анджелес, у Каліфорнії, прикотилася до берега величезна морська филя та пірвала з собою більш як 1,000 людей, що в той час купалися в морі. Около сто людей затонуло, а решта вратувалася. Ненадійну появу такої филі пояснюють тим, що через землетрясення море розколисалось і розфилювалося.

КАНАДІЙСЬКІ ПРОВІНЦІЇ ПРОТИ ДАЛЬШОЇ ІМІГРАЦІЇ.

Манітобський уряд противиться дальшій загальній іміграції, доки іміґранти, які вже є тут, не втягнуться в економічне життя провінції, себто не будуть матеріяльно обезпечені. Про це повідомив премієр Брекен федерального міністра іміграції, Ґордона, котрий запитував про становище урядів щодо будучої іміграційної політики.

Таке саме відношення є й інших західних провінцій.

ТЕАТР ВИМИРАЮЧИХ АРТИСТІВ У ВІДНІ.

Циркови блох у Відні загрожує руїна з браку тих маленьких артистів. Вчені й торговці представниками звіринного світа ствердили з жалем, що серед блох шириться пошесть і заповідають вимертя цілого роду блох. Що справа надто поважна, показують оголошення у віденських днєвниках, при помочі яких пошукують відгодованих людських блох за ціну 10 марок від штуки. Відомий німецький письменник Еверс, який любується в незвичайностях, приготовляється до писання посмертної згадки про блоху. Для тієї мети веде він листування з природниками й торговцями блох на тему життя блох. На свої запити одержав він дуже багато цікавих відомостей. На 400 ріжних відмін блох людська блоха (пулекс ірітанс) вимирає з невідомої досі причини, а частинно зачепила зараза теж блохи псів. Начальник біологічної станиці, д-р Ґузе, сподівається, що в корисних обставинах може повстати новий рід людської блохи. Ці слова потіхи дійсно врадували власників цирків блох.

САМОГУБСТВО — РАТУНОК ПЕРЕД ДОВГАМИ.

У Кімполюнгу (Румунія) покінчив самогубством аптикар Людвик Бек. Він отруївся вероналем. З полишених ним листів виходить, що він поповнив самогубство через довги, з яких не міг вилізти.

РОСІЙСЬКА НАФТА ДЛЯ ФРАНЦІЇ.

Протягом останніх 4-рох літ Франція купила в Росії нафти за 123 міліонів франків.

ПЕРЕХОДЯТЬ НА ПРАВОСЛАВІЄ.

Краківський „І. К. Ц." повідомляє, що в горлицькому повіті перейшли в останньому часі на православіє мешканці трох громад, що були досі греко-католиками. Зачувати, за їх примірoм має піти кілька інших громад цього повіту.

20-КІЛЕВА МОНЕТА.

В Швеції за королевої Христини відкрили велитенські поклади міди і їх використали для потреб монетарні. Мідяна монета вартости 10 срібних талярів важила 19.7 кґ. і називалася „плятминт". Ця важка монета була в обігу від 1644 до 1776 р., а державна монетарня випустила її на суму 19 міліонів талярів. Тоді, коли ця монета була в обігу, переховували її в пивниці, бо богачам запас таких грошей міг звалити вищі надбудови домів. Пяниця брав ту монету на плечі, ніс до коршми і вміщував її під столом, опісля пив так довго, доки не пропив цілої її вартости.

ШЛЯХОМ ГОРОЖАНСЬКОЇ ВІЙНИ ДО ВСЕСВІТНЬОЇ РЕВОЛЮЦІЇ.

В Лондоні відбулася конференція комуністів. У цій конференції взяли участь, окрім членів екзекутивного комітету III. Інтернаціоналу, комуністичні провідники Англії, Франції, Німеччини, Чехословаччини й Польщі. Конференція ухвалила резолюцію, наголошуючи потребу провокації в Европі крівавих повстань. Учасники були згідні в тім, що світову революцію можна викликати лише шляхом горожанської війни в европейських краях. У звязку з конференцією в Лондоні скріпила Москва комуністичну пропаганду в Европі.

ВДУШИЛИ 71-ЛІТНЮ ЖІНКУ.

У Львові вдушив хтось 71-літню вдову по купцеві, Сару Цімерман. Вона жила з грошей, які син прислав їй з Америки. Здогадуються, що зробила це доходяча наймичка Олена Косак (родом з Товмаччини) на спілку зі своїм любовником, Томою Псюрським. Косаківна на свою оборону подає алібі, а саме, що вона не була в Цімермановоі, лище прала білля у якоїсь Штрінкової при вул. Шпитальній. Також Сєюрський твердить, що критичної ночі спав. Та він не вміє пояснити, відки має 150 зол., які знайшли при ньому.

НЕБУВАЛА ЖОРСТОКІСТЬ ПОДАТКОВОГО АГЕНТА.

На передмістю міста Тягині (Румунія) стягав податки агент Гончак. Не отримавши грошей, він викинув з хати всіх мешканців і запечатав хату. Це зробив він у трох домах. В одному мав якраз відбутися поріл і жінка благала агента, щоби її залишити у хаті. Але Гончак не хотів про це нічого чути. Жінка пролежала на дворі цілий день і привела під голим небом на світ дитину. Про жорстокий поступок повідомлено префекта і державного прокуратора. З наказу останнього зірвано печатки на дверях помешкань і впущено людей у хату. Цей випадок викликав у місті обурення і Гончака мало що не злінчували. Суд веде слідство.

СВІТОВА ЕКОНОМІЧНА КРІЗА ТЯЖКО ВІДБИЛАСЯ НА РОСІЇ

РОСІЯ МУСИТЬ ЗНАЧНО ДЕШЕВШЕ ПРОДАВАТИ СВОЇ СИРІВЦІ, НА ТІ ФАБРИКАТИ, ЯКІ ВОНА КУПУЄ ЗА КОРДОНОМ, ЦІНИ МАЙЖЕ НЕ ЗМЕНШИЛИСЯ.

МОСКВА (СССР). —Хоч большевики говорять, що їх „соціялістичні форми" економічного життя не піддаються загальним економічним законам капіталістичного світа, всеж доводиться признати, що остання економічна кріза в капіталістичнім світі одночасно вдарила й по большевицькій системі. Це найлекше зрозуміти, коли порівняти відомости минулого року та першої половини біжучого року про радянську зовнішню торговлю.

Як відомо, ціни на сирівці в цілому світі упали дуже низько. Большевики головним чином вивозять за кордон свої сирівці. Разом з тим ціни на фабрикати знизилися далеко не в таких розмірах, як на сирівці, а большевики мусять купувати їх для своєї пятилітки в великому числі. Большевики в 1930 році вивезли за кордон 7,400,000 тон сирівців, а за перші шість місяців 1931 року 8,200,000 тон, отже більше на 800,000 тон. Але в 1931 році вони одержали за свій експорт 464,300,000 рублів, а за шість місяців біжучого року 366,300,000 рублів, це менше майже на сто міліонів рублів.

За минулий рік большевики більше купили фабрикатів за кордоном ніж уторгували за свої сирівці на 91,400,000 рублів, а за шість місяців біжучого року російський недобір у зовнішній торговлі виносив 151,000,000 рублів. Такий тяжкий балянс зовнішньої торговлі бе болючо по всій фінансовій та економічній системі радянської Росії. Тим більше, що з проектів на другу половину біжучого року видно недобір у зовнішній торговлі Росія буде ще мати більший ніж за перші шість місяців.

ЛЯЦЬКІ ПОСЛИ ЗНЕВАЖИЛИ ПОСОЛКУ М. РУДНИЦЬКУ.

ВАРШАВА (Польща). — Підчас промови посла д-ра С. Барана в соймі деякі польські посли дозволили собі на образливі вигуки в сторону української посолки Мілени Рудницької. Найбільше визначився в тім посол Клещинський. Коли після засідання посолка Рудницька вийшла на коридор сойму, то посол Белюковський, з Ченстохови, накинувся на неї з образливою лайкою.

Посолка М. Рудницька звернулася до маршалка сойму листом, щоб він охоронив її від брутальних нападів послів і дав їй можливість виконувати свої посольські обовязки. Та годі надіятися, щоб українська посолка діждалася якоїсь сатисфакції від маршалка польського сойму.

Разом з тим польські посолки й сенаторки з клюбу ББ звернулися листом через „Ґазету Польську" до посолки М. Рудницької. В листі вони „пятнують" українську посолку за те, що вона накликає чужі держави проти Польщі й агітує за активну боротьбу українського населення в Польщі проти „своєї держави". На цей лист посолка М. Рудницька відповіла своїм річевим листом, збиваючи всі напади польських „патріоток". Разом з тим вона заповідає, що далі буде виступати на міжнародній арені, а в тім числі й у Лізі Націй, в обороні українського населення в Польщі.

ЯПОНІЯ НЕ ПРИЙМАЄ РІШЕННЯ ЛІҐИ НАЦІЙ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Під голосування Ради Ліґи Націй має бути поставлена резолюція з домаганням, щоб Японія негайно почала звільняти заняту нею частину південної Манджурії з таким розрахунком, щоб до 16 листопада скінчилася японська окупація. Китай має приняти на себе охорону японських мешканців у Манджурії.

На це японський представник у Лізі Націй заявляє, що Японія ні в якому разі не погодиться на таке рішення Ліґи. Японія домагається далі негайних і безпосередніх переговорів з Китаєм, а тимчасом її війська мають лишитися в окупованій Манджурії. Китайський представник у Лізі також незадоволений рішенням Ліґи, бо вважає його не досить охороняючим інтереси Китаю.

Зогляду на це Рада Ліґи Націй опинилася перед тяжким завданням, як погодити своє рішення з бажанням Японії та Китаю.

БУНТ ПРОТИ АНҐЛІЇ.

ЛОНДОН (Англія). — На острові Кипрі, що по Великій Війні перейшов під заряд Англії, виникло повстання населення. Населення домагається приєднання острова до Греції. Мешканці острова в переважній більшости Греки, а остров положений на Середземному морі недалеко Греції.

Повстанці знищили палату англійського губернатора на острові й по части заняли остров у свої руки. Англія вислала туди военні кораблі й жовнірів, щоб припинити ворохобню.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

„УЛЬТИМАТ" ЛІҐИ НАЦІЙ

Те, що діється тепер на терені Ліґи Націй, треба вважати одною великою компромітацією цеї інституції. Ліґа взялася на спілку зі Злученими Державами полагоджувати японсько-китайський конфлікт у Манджурії. До цього вона має право, бо для таких міжнародніх справ її створено. До того Париський договір проти війни підписали Японія і Китай і обидві держави є членами Ліґи Націй. Значить, обовязком Ліґи було припинити воєнні кроки в Манджурії й заставити обидві держави полагодити конфлікт мирною дорогою.

Та ціла біда, що Ліґа не мала тепер до діла з малою державою. Наїзд на Манджурію зробила Японія, а та досі явно противилася всьому тому, що Ліґа заряджувала. Вислідом цього було те, що Рада Ліґи Націй рішилася вкінці вмити руки від усього й залишити вирішення спору Китаєви і Японії.

Проти цього запротестував Китай і дав до пізнання, що такого рішення не прийме й вимагає як член Ліґи від неї, щоби дано Японії поручення зліквідувати військову окупацію Манджурії, заплатити відшкодовання пошкодованим, а спірні справи віддати до вирішення мировій раді.

Проти Пилатівського вмиття рук з боку Ліґи піднялася теж відразу загальна опінія світа. В такім поступованню добачено цілковитий упадок престіжу Ліґи. І от допера на тім тлі зявився в одинт мент „ультимат" Ліґи, яким вона взиває Японію перевести до 16 листопада евакуацію китайської території.

Проти цього зарядження Японія запротестувала. І можна бути певним, що вона його не виконає, а принаймні буде його саботувати. З японським наїздом на Манджурію може вийти таке, як з польським на українські і литовські землі. Ліґа може ставити „ультимати", як ставила їх при насильнім загарбанню Вильна Польщею, а вкінці погодитися з фактичним станом. Тут настільки справа комплікується, що Манджурія не є Виленською територією, а великою й богатою землею, в яку впаковані міліярдові інтереси американські, анґлійські й інші. Отсе одно може спинити апетити Японії, а не Ліґа чи якась міжнародня справедливість.

І коли Японія в дечім уступить, то тільки тому, що не схоче викликати проти себе забагато ворогів, себто таких самих як вона кандидатів на використовування природніх богацтв Манджурії.

СКОМЛІННЯ ГІЄНИ

Коби, то ми вміли поступати в політиці, як Поляки! Відказують на лад, зглядно нелад у державі, борються за владу, обкидають себе взаїмно грязею, — але самої держави не нарушать і нікому того не дозволять. Або як добре вміють, вони підбурювати публичну світову опінію! Одні з них оповідають у своїх ґазетах, що Українці повинні самі собою правити, а другі, що це ніякі Українці, тільки Поляки... грецького обряду. Одні будуть доказувати, що нема ніяких Українців, тільки „русини", а другі будуть у соймі домагатися виконання міжнародніх договорів та польських законів і надання на їх основі Українцям автономії. Одні будуть голосити, що треба з Українцями до чогось договоритись, а другі одночасно кричать, що нема з ким говорити, або таки накликають до уваги власну суспільність, бо, мовляв, уряд, чи урядова партія переговорює з „русинами". На діліж вони всі „одним миром мазані", всі вони однакові, всі вони поборюють найдрібніший факт, коли Українцям удасться виборoти для себе яку уступку, або коли політичні, нераз навіть і міждержавні відносини, приневолять Польщу в дечому Українцям попустити.

Відомий факт, що в часі минулорічних погромів у Галичині не пощадила Польща й „Рідної Школи". Дарма, що на основі польської таки конституції мають Українці право (як і інші меншеневі народи) плекати собі власним коштом своє шкільництво. Тоді то розвязано дві найсильніші приватні ґімназії, власність „Рідної Школи", а саме в Дрогобичі й Рогатині. До них причеплено ще одну українську ґімназію, а саме в Тернополі, яку по довгих короводах заложила Українцям Австрія та яку залишила відтак у спадку Польщі.

За що розвязали ці школи? — Кажуть, що за протидержавну роботу серед учнів. А докази були? На що доказів? Поарештували кілька десятків учнів з одної і другої школи, заарештували директора в Дрогобичі, деяких професорів, і вже готові докази. Дарма, що не тільки ніодного учня, ані ніякого професора суд не засудив. „Рідна Школа" виступила проти цього безправя в свій час так, як це було можливе й потрібне. Українські діти, на яких батьки вже по кілька років з останнього тягнулися, нівечилися, бо польські ґімназії не хотіли їх прийняти, а українським було заборонено приймати їх. А чому саме вибрано дрогобицьку й рогатинську ґімназію? — Це тому так, щоби гірше докучити. Бо ці обі ґімназії „Рідної Школи" були найсильніші, мали найбільше число учнів, так, що „Рідна Школа" не багато до тих шкіл доплачувала. Одначе надійшла цього року у вересні сесія Ліґи Націй, і хтось видно Полякам „порадив" — відкрити обі школи, бо на заході це „не в моді" закривати школи й розганяти учнів та нівечити їхню будучність. І на два дні перед сесією прийшов дозвіл відкрити повну ґімназію в Дрогобичі, а в часі сесії другий дозвіл — на відкриття ґімназії в Рогатині. Чи тим способом направлено кривду? — В дуже малій частині. Багато учнів потратило зовсім надію, що будуть могти ще колинебудь ходити до школи й перестали вчитися; деякі познаходили собі якесь місце, пішли до ремесла тощо, а тепер мусіли би вертати до тої самої кляси, в якій колись були і яку вже мали покінчити.

Але не досить того. У Поляків є такі ґрупи, які попадають в обмороку, коли вчують, що Польща хочби під невідкличним примусом мусіла щось зробити Українцям. Так і цим разом. Ось 3-го жовтня появилася в дуже почитній краківській ґазеті „Курєр Ілюстровани" передова стаття під страшним наголовком: **„Небезбечні концесії на річ українського шкільництва—занепокоїли прилюдну опінію Східної Малопольщі"**.

На початку тієї статті автор стверджує зі сумом, що від смерти Голуфка Поляки немов би поваріювали в понятях про „т. зв. „справу українську" (останні слова в автора написані з кпинами в „лапках"). „Щораз більше утверджується в Польщі погляд, а передовсім у Варшаві, що питання полагодження польсько-руського спору це не кресове непорозуміння, яке скорше чи пізніше само зліквідується, але буцімто питання першорядної державної ваги".

Автор не вдоволений, що на ґазетних стопцях були подані в українській справі деякі доволі обективні голоси. Потішається тільки одним, що „вже до утопії належать погляди, будьтоби можна вести розмови з руськими орґанізаціями, опанованими зварійованою ідеєю боротьби з польською державою". Дальше автор ставить тезу, що „польська держава мусить підняти велике й сильне змагання, **щоби виховати руську людність у всіх її верствах для держави"**.

Тимчасом, що діється: **„Віддаємо добровільно руську молодь в руки „Рідної Школи"**, пише автор під новим підзаголовком великим друком. Автор здивований, що в часі, коли польську опінію оброблюється так, щоб вона вірила у вічність польсько-українських взаємин, — „ненадійно довідуємося, що робиться концесії українським орґанізаціям, які не мають нічого спільного з ідеєю згідного співжиття".

А тепер слідує довше вияснення, в чому така небезпечна загроза польській державі. І тут автор дає новий заголовок товстим друком „Чим є властиво „Рідна Школа". Він про це так пише:

„Адже знана є дотеперішня діяльність „Рідної Школи", а акти шкільної кураторії у Львові хіба вистарчають на скреслення виховної праці тієї освітньої орґанізації. **Кожну польську, а навіть утраквістичну школу „Рідна Школа" побиває** (підчеркнення Курєра). Шкільній кураторії у Львові також знані видавництва „Рідної Школи", в яких викреслені такі поняття, як: польська держава, державне виховання, або спільна праця Поляків і Русинів". Супроти того — пише Курєр — „питаємо, чи „Рідна Школа" видала хочби один поклик до своїх членів, або до руської молоді, в якому осудила би саботажі чи У. В. О.? Що зробила „Рідна Школа", щоби руську молодь відвернути від переворотних і злочинних руських орґанізацій? Чи може скликувала в тій цілі педаґоґічні зїзди руських педаґоґів і руського клеру? Нічого подібного не сталося! І такій інституції віддається зорґанізування ґімназій у Дрогобичі, Рогатині і Тернополі!"

Цей то часопис потішає себе одним, а саме, що рішаючі чинники у Варшаві впали жертвою якихось мильних інформацій. Але одночасно автор статті, з якою редакція вповні погоджується, бо помістила її на першому місці й не дала до неї ніякої замітки, доволі строгий. Він каже, що „хто інформує верховну владу, той повинен бути потягнений до відповідальности. Бо тут іде про великі справи, за які Голуфко поклав життя"...

Ми навмисне навели основніші виписки польського, хоч біснуватого, але дуже почитного органу, щоби з одного боку дати американсько-українському громадянству **характеристику старокраєвого товариства „Рідна Школа"** зі сторони польських кругів, а з другого боку, щоби вказати, якою важною є справа **виховання молоді**. Цю справу трактується, як першорядну, державну. Тому то й треба нам при кожній нагоді памятати про старокраєву „Рідну Школу. Треба нам приглядатися, чи не діється їй яка кривда, чи має вона за що свої школи удержувати. Школа—це ключ до державности.

X.

З ОБЄДНАННЯ

Згідно з арт. 18 статута „Обєднання Українських Орґанізацій в Америці" і на підставі ухвали екзекутиви з дня 21 вересня 1931 р. відбудеться **в Джерзи Сіти**, Н. Дж., **83 GRAND ST., ДНЯ 11 ЛИСТОПАДА 1931 Р.**

РІЧНЕ ЗАСІДАННЯ ВИКОНАВЧОГО КОМІТЕТУ ОБЄДНАННЯ

з таким порядком нарад:

1) Отворення нарад.
2) Звіти екзекутиви.
3) Звіти комісій: господарської, видавничої, шкільної й Національного Фонду.
4. Звіт контролі.
5) Реферат: Що діється на рідній землі?
6) Внески і запити.

Наради зачнуться точно в годині 1-шій зполудня. Всі **члени Виконавчого Комітету Обєднання повинні** явитися на **тім засіданню.**

ЗА „ОБЄДНАННЯ УКР. ОРҐАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ"

О. Ревюк, предсідатель. **Л. Мишуга**, секретар.

А. Кащенко.

З ДНІПРА НА ДУНАЙ

Оповідання для юнацтва з часів скасування Запорожської Січі.

(17)

— Ніякої небезпеки немає! — заспокоював його Рогоза. — Досить нам відразу підняти військо й перейти до Гайдамацького Байраку й не то що драгуни, а й сам дідько там нас не знайде! А пів сотні коней підчас походу стануть нам у великій пригоді.

Потроху речі осавула заспокоїли полковника й, згодившись на тому, що можливо й коней узяти й не виявити себе драгунам, він звелів піднімати козаків і рушати до Гайдамацького Байраку.

VI.

Гайдамацький Байрак*), що до нього тепер мали йти Запорожці, був за дві години ходу від Орлячого Гнізда. Увійти в нього можливо було тільки з річки Саксагані, бо далі од неї, обобіч байраку, стояли височенні, сторчові скелі. У самому байраці була така густа дубова пуща, що навіть у південь у байраці не видно було сонця. В скелях байраку було багато печер і деякі з них були такі величкі, що в кожній можна було сховатись десяткові козаків: а одна печера так широко розязвилася, що в неї Запорожці становили коней і вона так і звалася „стайнею"**).

За часів коліївщини цей байрак давав гайдамакам дуже захисний притулок, бо в ньому не тільки було безпечно переховуватись, але й зручно було оборонятись од ворогів з невеликою силою; чотириж криниці з холодною й прозірною, як сльоза, водою давали можливість витримувати в байраці навіть облогу.

До цього то байраку, хоч він і не був козакам на шляху, повів тепер осавул Рогоза запорожське товариство, а щоб драгуни не знайшли козаків по слідах, вони пішли берегом річки, по камінях; вершникиж побрили водою вгору річки й хоч усі посувалися поволом, а всетаки, поки почало світати, військо вже втяглось у Гайдамацький Байрак.

Розбуркане серед ночі товариство тепер не хотіло спати й почало біля струмочків оббанювати свої помуляні підчас довгого походу ноги холодною водою. Тут, у цьому байраці, всі козаки почували себе наче в своїй хаті, бо мало не всякому з них траплялося бувати тут не один раз і по волі й по неволі. Вони витали байрак як рідного батька, й весело розташовувалися попід гилястими дубами.

Полковник, посадовивши вартових по дубах, покликав до себе всіх кухарів та пекарів і приказав їм варити обід та пекти хліб, бо печеного хліба лишилось обмаль.

Гнат дуже зацікавився бачити, як то пекарі зроблять по бажанню полковника, коли немає печей, і пішов слідом за старим січовим пекарем Дранько м.

— Як же, діду, ви петимете хліб, коли немає печі?

Дранько був старий козак, що побував уже на своєму віку з шаблею в руці на Чорному морі, й за морем, і в Криму, й у Польщі, й у Волощині. Пекарем же він став не зі своєї охоти, а через те, що в бойовищі йому вибито праве око. Глянувши на Гната своїм осиротілим оком трохи посміхувато, Дранько відповів:

— А ти, козаче, допоможи мені назбирати хмизу, то я тобі й покажу, як пекти хліб без печі.

Гнат охоче взявся збирати хмиз і приніс Дранькові добрий оберемок.

— Куди вам, дядьку, хмиз?

— Он до тієї печері! — показав пекар на печеру, що з захисного кутка байрака вишкірилася на них своєю невеликою темною пащею зпід високої скелі.

— Та ще, будь ласка, сину, — дадав Дранько — зроби деркача з довгим держаком та вимети печерю, а я тимчасом зроблю лопату.

Гнат кинув біля печері хмиз, зробив деркача й почав вимітати з печері листя, камінці й усяке сміття. Деркач у глибині печері чіплявся за щось непорушне, та козак не звернув на те уваги, гадаючи, що то камінь, і докінчив свою роботу.

Упоравшись, він почав оглядати байрак.

Перш за все його здивувало, що скелі по байраку тільки зверху були сірі, по щілинах же, й там, де зі скель повипадало каміння, виявилося, що мало не кожда скеля мала ріжний колір: були скелі руді, жовті, жовтогарячі й червоні*).

Тут же, поруч з тими скелями, стояли блискучі скелі часом сині, як нове, а часом руді, як іржаве залізо. Ці скелі були міцніші від інших, проте від повітря й вопи подекуди кололися й осипалися грудками, важкими, як справжне залізо**).

Більше годин Гнат роздивлявся по скелях і побіля криниць, де теж було чимало ріжноколірових камінців. Він дивувався незвичайними скелями байраку, яких ніколи не бачив, але не розумів, у якій пригоді ті скелі можуть стати людям.

Утомлений і задуманий, Гнат вернувся до печері, що її причепуряв, і сів на скелю, дожидаючи Дранька.

У байраці було захисно й любо. Рясні велитні-дуби сплелись угорі пишним кучерявим віттям так щільно, що зробили над байраком густу зелену стелю, а високі скелі, що товпилися до байраку, неначе підпирали ту стелю з двох боків. Вогке від холоду повітря стояло в байраці нерухомо. Десь близько від Гната заходився голосною піснею соловейко, а вгорі, над зеленою стелею, під ясним промінням сонця, вчувалося щебетання іншого співучого птаства. Сюди, на дно глибокого байраку, те птаство не залітало, й тільки жваві ластівки, що цілими зграями, з веселим гомоном, крутилися тут, приліпляючи до скель свої дивовижні гніздечка, звеселяли похмуру тишу Гайдамацького байраку.

Таємна темрява байраку викликала в молодого козака потребу почути голос людини й, непомітно для самого себе, він заспівав:

Ой не шуми, луже, зелений [байраче,
Не плач, не журися, молодий [козаче!
Ой не сам я плачу, плачуть [карі очі,
Що нема спокою ані в день, [ні в ночі:
Сусіди близькії, — вороги [тяжкії,
Не дають ходити, дівчину [любити...

Сумний голос пісні оповив Гнатові душу журбою. Він почув себе самотнім, і в голові його встало питання:

— Щож далі? Невже ввесь вік, до смерти, блукати по пущах плавень?

Молодому козакові було любо козакувати, але з серця озивався голос, кажучи, що сього ще не досить. Душі бажалося ще чогось іншого... Хотілося хоч на якийсь час відпочити... Хотілось поєднатися з кимсь душею... Хотілося кохать.

На очах молодого козака веселі ластівки так любо парувалися й спільно будували свої кубелечка... Чомуж козак повинен бути самотнім усе життя? Гнат зрозумів, чого йому треба, й з рішучістю в голосі доспівав пісню:

Яж буду ходити і буду лю- [бити,
Ще й за себе візьму, — буду [з нею жити!

Тільки під віттям дубів змовкли останні згуки журливої пісні, як молодий козак, зляканий, раптом схопився зі скелі:

З нащі печері вилізла й ішла просто на нього молода, років чотирнацяти, дівчина. Біла, мережана сорочка її, таксамо, як і спідниця, були закаляні в руді від фарби стін печері, гарненьке, кругленьке обличчя було заплакане й укрите курявою, блискучіж, як самоцвіти, карі оченята відбивали в собі й страждання, й жах, і надію.

— Мара! — промайнуло в голові Гната й він навіть поточився назад.

— Козаче любий! — обізвалася дівчина. — Ти не заріжеш мене, як Татари хотіли зарізати... Я вгадала по твойому співі, що ти добрий.

Тепер Гнат уже бачив, що біля нього дійсно була дівчина, а не мара й, узявши її за руку, почав упадливо розпитувати:

— Як ти, дівчино, тут опинилась і як тебе звуть?

— Мене звуть Катрею. Ми тікали з батьком та з ненькою з Гарду*), та нас у степу здибали Татари й повязавши всіх, гнали, було, до Криму. Біля Кривого Рога вони побачили чиєсь військо та й приволокли нас сюди, щоб переховати.

— І ви з батьком наважилися самі тікати через Дике Поле?

— Ми не самі були, відповіла дівчина, з нами йшло більше півсотні козаків.

— Як?! — здивувався Гнат. — І вони далися Татарам до рук?

(Дальше буде).

*) Тепер цей байрак здебільшого зовуть „Дубовою Балкою".

**) Тепер ще зветься „Запорожською стайнею".

*) З тих скель „Дубової балки" при кінці XIX віку виробляли добрі ріжноколірові фарби.

**) То була залізна руда. Тепер у горі Дубової балки велика рудниця.

*) Запорожське місто й паланка біля ріки Богу.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДО ЗЛУКИ!

По всіх місцевостях, де є більше відділів У. Н. Союза, повинен тепер лунати один великий клич: Відділи У. Н. Союза, до злуки! У нас, в Елизабет, є пять відділів У. Н. Союза. А коли би їх злучити в одно товариство, то з такого товариства була би далеко більша користь ніж з 5 малих. Спільна каса мала би відразу яких $12,000. Таке товариство могло би мати свого лікаря, подібно як його має американське товариство „Ігл". Таке товариство могло би нас репрезентувати далеко краще перед чужинцями. І танше нас коштувалаб адміністрація. І діти гляділи би на нас інакше й скорше горнулись би до такої великої організації, бо це їм импонувалоб. Тоді можна би далеко скорше придбати нових членів, особливо молодих до У. Н. Союза. Ми ще виховані на загуменках, а наші діти люблять щось велике, бо виховані по американськи.

Тільки завись і ненависть, які вщіпили в нас наші вороги, не дають нам гуртуватись у великі організації. Та ми вже стали розумнішими і поступовішими. Тому тепер не марнуймо часу і доброї нагоди злучім відділи У. Н. Союза у великі й сильні товариства. Ми в Елизабет повинні перші дати іншим добрий примір для такої злуки.

М. Сухорський,
Елизабет, Н. Дж.

—o—

МАЙМО ВІДВАГУ СКАЗАТИ СОБІ ПРАВДУ В ОЧІ.

Читаючи проєкти Головних Урядників У. Н. Союза й інші щодо того, як би то зарадити нашим безробітним, бачу, що вони добрі й написані зі щирого серця. Але їх буде дуже трудно виконати через нашу власну впертість і засліплення. Певно, що малі відділи повинні злучитися з іншими і творити сильні одиниці. Але мимо того, що це добре й корисне, мало б де таких свідомих відділів, щоби на це згодилися.

Коли по відділових касах нема грошей по фабричних містах, то це вина відділів і їхньої злої господарки. В майнерських околицях грошей нема, бо там інші відносини, там більше нещасливих випадків.

Ратувати треба членів підчас крізи позичкою, а не даровизною. Бо коли буде даровизна, то все одно, дійсно бідний і потребуючий не дістане помочі, а дістануть ті, що мають у відділі більше своїх кревних чи кумів. Буде з того тільки сварня і ненависть. З даровизни організація не скористає і даровизни вона давати не може.

Ми є патріоти, але на словах, бо інакше наші діти і наші жінки були би вже давно в У. Н. Союзі. Три четверті членів Союза це люди вище 40 літ життя. Ми складали на тих, котрі вже повмирали і котрих родини забрали посмертне, а хто буде складати на нас, коли ще нам доведеться прожити серед безробіття і старости ще яких 15 літ? І коли ми журимося теперішньою крізою, то памятаймо, що нас жде далеко більша кріза, коли не знайдемо якогось способу, щоби притягнути молодь до Союза. Ми не маємо відваги сказати собі, що наш статут не є відповідний на теперішні часи. Він був дуже добрий колись, але тепер його треба поправити. І то зараз, не чекаючи навіть на конвенцію. Ми мусимо приноровити його до модерних асекураційних товариств і завести таку саму, як у них, систему. Інакше Союз не буде розвиватися, коли не поставиться його на модерну бизнесову стопу.

Теодор Пташинський,
зі 105 від. У. Н. Союза,
Филаделфія, Па.

ПОДЯКА.

Я, нижче підписаний, складаю сердечну подяку У. Н. С. і його урядникам за виплачення мені 50 долярів допомоги з фонду запомогового. Я скалічений при роботі 19. травня 1931 року й досі хворий.

Степан Дунда,
член 4 від. У. Н. Союза,
Джерзи Сіті, Н. Дж.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ЧЕСТЕР, ПА
Подвійне свято.

З нагоди дволітньої річниці збудовання Українського Народнього Дому честерські Українці звеличали цю подію концертом в честь Івана Франка.

На свято прибуло багато Українців з Филаделфії, Трентону, Вилмингтону й інших поблизьких місцевостей. Галя була заповнена.

Свято відбулося врочисто і в святочнім настрою. Честерські Українці під проводом свого учителя, п. С. Мусійчука, гідно помянули великого Каменяра українського народу.

Програма свята була добре уложена, але може трошки задовга.

Свято відкрив голова дому, п. С. Мелько. В концерті брали участь: хор ім. Лисенка з Честер, Па., під проводом п. С. Мусійчука; хор ім. Лисенка з Вилмингтон, Дел., під проводом о. Сидора Костюка і діточий хор Укр. Школи з Честер, Па., під проводом свого учителя.

Хори вивязались бездоганно. Соля відспівали: панна М. Пастернак і пані Юлія Тершавська. о. С. Костюк співав сольо до „Почаївської Божої Матері".

Атракцією вечора була пані Марія Дяків з Трентону. Акомпаніювала донечка п. С. Мусійчука, Ірися.

Деклямації, як діточі так і дорослих, випали дуже гарно. Поему „Наймит" деклямувала панна Марія Лаврик. З дітей деклямували: Розалія Проць, Михась Веселовський, Емілія Букайло і Антін Веселовський.

Рівнож досить вдатно переведено на сцені „Великі Роковини" Івана Франка. Деклямував п. С. Мусійчук.

Промовляли на святі: п. С. Мусійчук про „життя Івана Франка", адв. Теодор Свистун про „значіння Івана Франка".

Програму виголошував предс. хору ім. Лисенка в Честер. Кінцеве слово мав о. В. Дяків.

П. С. Мусійчук рівнож виголосив реферат про місцевий Народний Дім.

Треба підчеркнути старання п. С. Мусійчука, котрий вложив багато труду коло підготовки свята. Він, помимо завідування програмою свята, виявив надзвичайну память у вивченню поеми „Великі Роковини", котру він виголосив по майстерськи без одної помилки.

Честерська Громада зискала на тім багато, що має в себе такого працьовитого робітника і горячого українського патріота.

Відрадним явищем на цім святі була участь дітей, яких було коло сотки. Ми в Америці досі мало звертали уваги на діти, але як будемо дітей втягати в своє громадське життя, то не треба буде журитись, що вони нас покинуть, як підростуть.

На галі переведено збірку, з якої часть буде призначена на боєву акцію.

Филаделфійський гість.

ПОДЯКА.

Складаю подяку Головному Урядови Українського Народного Союза за виплачення мені допомоги з фонду запомогового в сумі 50 долярів.

Анна Зривка,
членкиня 249 від. У. Н. С.,
Барнесборо, Па.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

Коли вождь старинних римських військ Каюс Септімус Спурій вернувся у Рим після побіди над Вольськами, сенат постановив пошанувати якось побідного вождя, за те, що вратував місто.

Підчас нарад над тією справою сенатор Марк Папіній Стамбуль піддав таке внесення: „Такого славного воїна, яким показався Септімус Спурій, ми повинні вшанувати так, щоби це все пригадувало горожанам його заслуги для держави. Тому я предкладаю дати йому для асисти трубача. Трубач поступатиме за ним усе та звуками труби повідомлятиме про його присутність і так взиватиме горожан, щоби виявляли йому подяку й пошану".

Проєкт цей сподобався сенаторам і його приняли. Так то побідник Вольськів, що крім того був гарним юнаком, дістав невідступного товариша-трубача. Хоч не все було таке товариство на руку Септімусові, та годі були противитися волі сенату.

Одної ночі, коли ввесь Рим спав солодким сном, відізвався біля дому сенатора Марка Папінія Стабуля відомий звук труби, що повідомляв про присутність молодого вождя. Нараз з вікон і дверей домів визирнули лиця горожан, щоби віддати шану побідникови Вольськів. Септімус Спурій дійсно показався, вийшов бічними дверми дому сенатора Марка Папінія. За хвилинку за Септімусом Спурієм показався і сам господар дому, станув перед молодим вождом і сказав:

— Як римський горожанин мушу віддати пошану спасителеви нашої батьківщини.

Та зараз добув зпід плаща товстезного дрючка й додав:

— А як чоловік моєї жінки мушу з тобою інакше розправитися!

І з тими словами зводникови своєї жінки став добре обробляти плечі дрючком.

—o—

Футурист.

— Той пан, що я його портретував, прийшов і зажадав, щоби я на його портреті змінив ніс.

— І це так сердить тебе?

— Це ні, лише те, що я тепер не знаю, де я властиво був намалював його ніс.

М. Кравс.

КОНЦЕРТ

(4)

— На якого біса так випучувався, мов би тебе помпами надували!... Таж треба заховати якусь гармонію з другими інструментами!... — докоряє Пилипко.

— Ти будеш мене вчити?... Може я не знаю, як в трубу дути! — боронюся, вже розхватований.

— Тобі дути в трубу (!) Аякже!... Хіба в таку від печа!...

Йой!... як таке я почув, кров в мені закипіла і я пустився скоком до Пилипка, щоби хопити його за волосся!... Та, на жаль, розділили нас хлопці... Але коли так, — то почекайте небожата!... Я не вмію дути? Добре! Кінчіть же тепер самі собі концерт! А я умиваю руки від усього!... Навіть приготованої бесіди (хоч з болем серця) не скажу! Побачимо, як без мене будете собі радити!...

Я не вмію дути?!... Чекайте, чекайте — попамятаєте ви ще мене! Як я зорганізував цю капелю, так постараюся незабаром, що й сліду по ній не останеться!... А тобі, Пилипцуню, так дам, що будеш мусів з нашого міста втікати!... Я поки добрий то добрий, але коли хто неслушно мене скривдить, мене, щирого народного трудівника і подвижника,— нехай варується, бо за правду я й в огонь скочити готовий!

Розжалілий такою наглядною несправедливістю, всунув я мого гелікона до мішка, поставив у кут і вийшов на галю, приміститися біля Порткевичів.

Тимчасом дяк горлав уже на естраді своїм скрипучим тенором та розсилав по галі звуки пісень, отримуючи за кожду необхідні „брава".

Дяк привів на концет і свою малу сестріницю (коло семилітне дитиня) і просив, щоб ми позволили їй надпрограмово заграти на фортепяні. Чи воно брязкало добре по клявішах, чи зле, — не вмію сказати, бо ще був занадто розхвильований перебутою щойно авантурою і доперва яко-тако вспокоївся, коли виступила Мальвина зі своєю скрипкою.

Убрана в білу коротку сукню без рукавів, з волоссям покрученим в льоки — виглядала чудово! Як там вона тягнула смичком, так собі тягнула, але за те так граціозно вигиналася то на боки, то вперед, то взад, і то з таким привабом, що було чим полюбуватися... А як лиш, було, махне головою, щоби відкинути льоки з чола, то за кожним разом її мама штовхне мене в бік тай каже:

— Бачите, Клапцюх — яке то буйне!...

— Го, го! Що буйне, то буйне!... Як молода теличка!... Чиста кров з молоком!... Трохи вдалася в свою маму — приговорюю, підбасовуючи, а стара аж підскакує на кріслі з утіхи...

Ми, це значить: приятелі Порткевичів купили завчасу для Мальвини великого букета з цвітів, щоби цим віддати їй прилюдну пошану. На ділі, не було це для дівчини ніякою несподіванкою, бож вона сама вибрала собі його передтим у квітярні і стара Порткевичка доплатила ще за нього два доляри... ну, та воно вже такий звичай... Отож коли Мальвина дала мамі умовлений знак, що випорожнила доволі свій музичний репертуар і під градом наших оплесків ладилася до відходу за куліси, — рушив один з приятелів перед естраду і подав їй, нібито неприготованій на таку овацію, згаданого букета, причім пустили ми знову в рух свої долоні, а за нами й хлопці, які почали стягатися на баль. Словом — догодили ми так Порткевичам, як вони тільки собі цього бажали.

Коли скінчилася нарешті ота ціла нарада з Мальвиною, смикнув я знову за сцену, підглянути, як собі радитимуть без мене „бандзісти". Їм же приходилося тепер заграти: „Ще не вмерла"...

І глядіть, що за безличність! Не звернувши й уваги на мене, — пішли! Пішли на сцену самі й відограли! Очевидно, відограли і слабо і тихо, бож мене там не було.

Ба, але публика далі сидить — чекає на подяку. У нас так люди навчені, що без „подякування" не обійдеться.

— Ага!... — думаю. Прийшла коза до воза! Аж тепер, небожата, буде з вами круто!

Вониж, усі на купу, до бесіди: ані бе, ані ме. Один Пилипко ще годен щось викашляти з бідою, та — де йому до мене!

Пораюсь я нібито біля своєї труби, а оком не перестаю глипати, зацікавлений, що вони зроблять... Зошит з промовою в кишені аж мене пече, але рівночасно радуюся в душі, бо дійсно бачу, як затурбовані випихають Пилипка наперед себе...

— Іди, Пилипку, іди!... Скажи подяку!... — намовляють. — Ти один розумієш промовити... Іди, Пилипку, іди!...

Але бо й Пилипко не хоче.

— За що дякувати? — питає. — Доктор цього не потребує. Порткевичі і дяк „печуть свою печеню", а гості за отих кількадесять центів мали більше приємности ніж на „мувінґ", бо й набалакалися і надивувалися і наслухалися і насміялися, тай ще будуть танцювати... Зрештою Українці повинні — як це роблять інші нації — підпирати публичні виступи своїх родимців не для подяки, а з обовязку.

А тут публика вже нетерпеливиться — гуде, тупоче... А мене аж підносить, щоб витягнути свого зошита і вибігти з ним перед людей... Та я не з таких! Що собі постановив, — святе! Позатим — тішуся, що моїх ворогів так притиснуло. Нехай знають, як то не добре зі мною задиратися!

Врешті, може й на злість мені, Пилипко під настерливими намовами — таки уступив.

— А, нехай! Піду, коли хочете конче... Але як вже дякувати, то дякувати! — сказав дивно насмішливо і рушив з музикантами на сцену.

Як лиш куртина пішла догори, я підсунувся під куліси і взявся на своєму зошиті списувати його промову, щоб відтак могти її порівнати з моєю.

Ось, що він сказав:

„Високоповажані громадяни! Коли нарід попаде в нестерпиме горе, коли вражі сусіди, загорнувши його рідну землю, наважаться самогож знівечити до тла при помочі насильств та знущань, тоді Провидіння зсилає йому духом піднеслих мужів, щоби — наче пророки Ізраїля — кріпили серця своїх родимців і з темряви неволі та упадку провадили їх до гарнішої майбути — „на чисті води, на ясні зорі".

„Таким пророком посеред нас, українських іміґрантів, є наш загально знаний, невтомимий народний труженик і подвижник, добродій Пантелеймон Клапцюх.

(Конець буде)

До одного дуже задовженого чоловіка приходить мало не що тижня судовий екзекутор.

Раз питається той задовжений екзекутора:

— Скажіть, будь ласка, чи ви ніколи не маєте відпустки?

ВІСТИ З СІЧОВОГО БАЗАРУ „СУРМА", 103 АВЕНЮ А, НЮ ЙОРК.

Українська програма на радіо зі стації в Лонг Айленд Сиґі ведеться з повним успіхом. Всі, хто слухає, хвалять. А що найважніще, що українська дітвора дуже заінтересувалася тою годиною. Кождого дня приходять самі і з родичами та записуються на слідуючу програму.

Минувшої неділі, 18-го жовтня, 27 дітей брало участь в програмі. Діти від 4 до 17 літ. Приємно є з ними працювати. Рано, сонце сходить, а вони вже приїхали до склепу Сурми (бо тут всі збираються). Одні з Ню Йорку, другі з Бруклина, а були і зі Стетен Айленд. Всі веселі, сміються, тішаться. Щасливі, що вони можуть показати, що вони знають свого, українського. Брати Іваницьки, Петро і Павло (14 і 12 літ), ученики нашого гармоністи Миколи Говпа, прийшли з Гармоніями, але самі нести не могли, то батько ніс обі. Зіпрів хоч рано було холодно, бо гармонії тяжкі, але задоволений, що надармо синків до школи не посилав. Стефця Романська, 12-літна дівчинка, грала на піяно і співала. Приємно було слухати на стації, але не знаю, як виходило через радіо, хтось повинен був написати. Славця Сурма, 8-літна, деклямувала. Орхестра Гайворонського, під управою п. Р. Придаткевича, відограла більшу частину програми.

На слідуючу неділю, 25-го жовтня, в годині 8.30 рано знов буде гарна програма. Буде грати українська молодеча орхестра. Хлопці від літ 14 до 17. Провадить Дмитро Олексин, 16-літний. Грають: Евген Тураш 17, Микола Антошків 18, Михайло Вуздиган 17, Стефан Марусевич 18; панна Ольга Гиба зі Стетен Айленд при пяні. Панна Ольга Менчук співає. Крім цього ще будуть інші несподіванки, які варта послухати, а головно, щоб слухали Ваші діти. З тих дітей, що грають, певно ніколи не побачите їх імена між арештованими за „голд ап". Ваші діти, як ще не беруть лекції музики, то повинні їх брати.

Що ми маємо в Ню Йорку, ніхто не знає. Заки скінчиться той контест багато довідаємося. Багато праці, але хто знайде свою роботу, той щасливий.

Михайло Крупчин купив Маджестик Д. С. Радіо. Хоче слухати української програми у своїй хаті. Марія Урбан Ар Сі Ей комбінейшен. Єфрем Подільський Г. М. комбінейшен. Микола Максимович Г. М. і обіцяв прийти сольо співати.

Хлопці в Ню Йорку організують мандолінову орхестру. Перші збори мають в суботу, 24 го с. м. Хто хотівби приступити може зголоситись в Сурми.

Панни Анна Панасюк і Іванна Кресан зі Стемфорд купили ноти, бо запрошені на радіо грати. Назначено для них неділю, 15 листопада.

Володимир Гарасимів з Озон Парк, Н. Й., може літ 17, в Америці роджений, але книжки українські все купує. Купив Історію України Аркаса і Листопад 1918 року.

Хоч кріза і депресія, а в Сурми все рух. 150 чисел Свободи денно розходиться. Крім Свободи є другі тутешні і заграничні часописи. Вони стягають цікавих. Зайдуть за газетами купляють щось іншого. Не мають охоти нічого купувати, Наталка припросить до цукорків Фортуни Нової, покушають один, купують баксу. І так щодня, одні приходять, другі відходять. Є такі, що кождий день приходять, є і рідкі гості. В Сурмі всі раді, музика, рекорди все грають. Маєте грамофон дома чи ні, найновішу українську музику можете почути. „Українське село" дальше захоплює глядачів, хоч осінь на дворі та в середині зміни нема. Тепло, як в літі, бо є „стім", бузьок дальше сидить на гнізді, як його маляр намалював. Діти з родичами дальше смачно морожене заїдають, дехто за горячою чоколядою питає. Як що Ви ще в Сурмі не були, то не можете знати, яким веселим місцем український бизнес може бути.

Фаховець.

— Ну, як вам смакує ця печеня?

— Як фаховець мушу сказати: дуже добра.

— Ви певно по фаху кухар?

— Ні, я швець.

ДО НАШИХ БРАТІВ ЛЕМКІВ В АМЕРИЦІ.

Першу українську кредитову кооперативу (Касу) по війні на Лемківщині засновано в 1927 році в Загірю, повіт Сянік, і вона постійно помагає нашому селянству та робітництву. — Як Вам відомо, то в Галичині маємо свої фабрики: як мила, цукорків, чеколяди, паперців, пасти, й інші дрібні. Та щоби прийти нашим селянам з поміччю в рільництві, рішилась наша Кредитова Кооператива „Ослава" в Загірю побудувати фабрику штучних погноїв та вирвати нашого селянина з пащі жидівської і дати йому сей товар 40% дешевше і якостево ліпший. А щоби та постанова здійснилась, то на се треба гроша. Ми не в силі збудувати такої фабрики, особливо в теперішних часах та сподіємось, що допоможуть нам наші Брати, які виїхали до країни найбогатшої в світі. Знаємо про те, що і там у вас тепер тяжко жити, однак Ви цього не переходите і не перейшли, що ми тут. Як відомо Вам, Дорогі Браття, що посади державної наш чоловік тут не дістане. Нарід кинувся до кооперації й нині маємо 3146 кооператив, реєстрованих в Українськім Ревізійнім Союзі у Львові, котрі гарно розвиваються і дають тисячам наших людей хліб та утримання. Ми віримо, що Ви не відмовитеся кинути цеголку до побудови наших українських фабрик. Жиди з Америки підпомагають тутешніх Жидів. Знаємо, що Жиди богатші від Вас і лекше приходиться їм зложити якусь жертву на потреби своїх одновірців, однак се певне, що брак у нас свідомости, єдности і організації, яка є у них.

Як Ви подасьте нам поміч, то селянин наш пізнає, що його браття за океаном не забули за нього й свою Батьківщину, подали щиро руку до зарібку, добробуту, та кращого завтра для нашого українського народа. Тоді наші вороги будуть приневолені з нами числитися. Просимо Вас, Дорогі Браття і всі українські Установи, допомогти нам у наших змаганнях. Гроші пересилайте до Обєднання в Америці, а воно відішле нам, а ми заберемось до будови нашого народного добра.

За Управу Кооперативи „Ослава" в Загірю (Загуж), пов. Сянік:

о. Микола Гентіш вр.,
Іван Симко вр.
Михайло Сех вр.,

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

ТАРЗАНІВ СИН.

(71)

Меріем добігла до найближчого дерева й заховалася на ньому. Вона рішила обдумати тепер, що далі робити. Та не довелося їй довго надумуватись. Вона була певна, що Швед згинув від її сильних ударів по голові. Але на своє здивування вона побачила, що з намету вийшов Мальбін, тримаючись рукою за скрівавлену голову. Він покликав своїх слуг і щось їм наказав. Частина їх подалася в ріжні сторони.

—o—

Меріем переждала, поки вони відбігли геть далі. Вона рішила, що то вони шукають її. Треба було ратуватися. Вона побачила недалеко човен на на березі ріки. Не було іншої ради, як тільки постаратися дібратись до того човна й переплисти ним на другий бік ріки. Та як це зробити, коли човен стоїть на відкритому березі, звідки його видно до намета, а також слугам Мальбіна, що лишилися при нім.

—o—

Вона, поспішаючи всею силою, дібралася до човна. З великим зусиллям зіпхнула його на воду й сіла до нього. В цей час дівчина почула галас біля намета. То її побачили дикуни й зчинили гвалт. Меріем вже була на середині ріки, коли почула позад себе ще більший галас. Вона оглянулася й побачила, що її доганяє на другому човні Мальбін зі своїми слугами. Вона напружила всі свої сили, щоб скорше доплисти до берега.

—o—

Човен Мальбіна вже був майже 100 ярдів від неї, як вона дібралася до берега. Меріем кинула свій човен й подалися в кущі. Стараючися затерти за собою сліди, вона вилазила на дерева й, перескакуючи з гилки на гилку, тікала в глибину джунглів. Коли Мальбін побачив її на одному з дерев, то прицілився з рушниці й стріляв у дівчину. Мальбін був дуже добрий стрілець і його стріл завжди влучав у ціль.

—o—